

آینه پژوهش

سال سی و پنجم، شماره چهارم
مهر و آبان ۱۴۰۳ ISSN:1023-7992

دوماهنامه نقد کتاب، کتاب‌شناسی و
اطلاع‌رسانی در حوزه فرهنگ اسلامی

۲۰۸

۲۰۸

دوماهنامه
آینه پژوهش

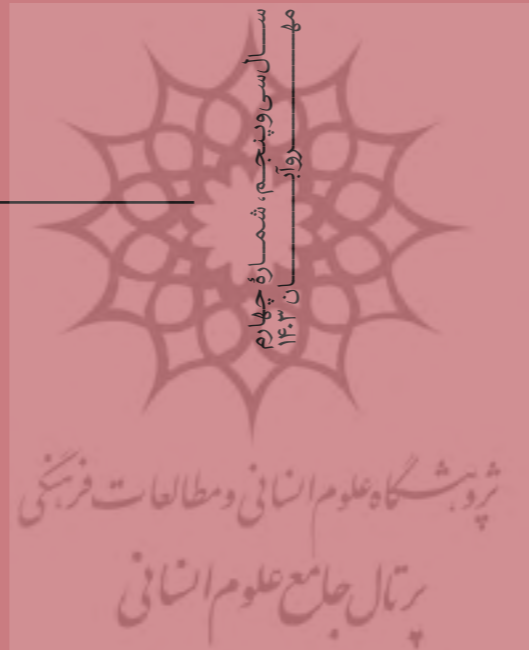
Ayeneh-ye- Pazhoohesh

Vol.35, No.4 Oct - Nov 2024

A bi-monthly journal exclusively
review & information dissemination

208

dedicated to book critique, book
in the field of Islamic culture

«مُقْبِلِ آنِسْتِ که ...» (بازخوانی و تَصْحیحِ بیتی از مُفْرَدَاتِ سَعْدِی) |
گیبون، محمد (ص) و اسلام | چاپ‌نوشت (۱۵) | پاره‌ای از یک تفسیر
ناشناخته معتزلی، احتمالاً از سده چهارم یا پنجم هجری | میهمانان تازی
گوی فرهنگستان ایران | اشعار تازه‌یاب از شاعران دوره قاجار با استناد به
نشریات آن عصر (۱) | فارسیات | رباعیات منسوب به افراد خاندان جوینی
در منابع کهن | ناهیدن (اقتراح) درباره یک واژه دشوار و ناآشنا در
شاهنامه) | یادداشت‌های حاشیه متون فارسی و عربی (۲) | خراسانیات
(۱) | نوشتگان (۹) | یادداشت‌های لغوی و ادبی (۱) | طومار (۷) | درنگی بر
جدیدترین ترجمه انگلیسی کتاب شریف نهج البلاغه | حدود مفروض،
حدود ممکن، حدود مقبول | آینه‌های شکسته (۵) | بررسی فهرست
کتاب‌های فارسی چاپ سربی کتابخانه کنگره آمریکا | میرلوحی سبزواری
و جعل دو کتاب انیس المؤمنین و کفایة البرایا | شرح و تصحیح کلیله و
دمنه در بوتۀ نقد | **نکته، حاشیه، یادداشت**

پیوست آینه پژوهش | کلام شاهانه / ملوک‌الکلام، کتابی چنددانشی از عصر میانی قاجار

جوایز بهترین بخش | رسول جعفریان |
مجید حبیبی | مرتضی کریمی‌نیا |
سید محمد حسین میرفتوحی |
رفیقه قزاق‌نسا | احمد مهدوی
دامغانی | علی رحیمه |
فرد | علی رحیمه |
آیندلو | سید احمد رضا قائم مقامی |
امید حسینی نژاد | سجده
اربابی | حسین نژاد |
زانی | تهران | علی رادا |
جوانساری | سید علی کاشفی
عزیز | حیدر عیوضی |
زاده | امیررضا نژاد مقدم |
انصاری | نیلوف بهرام‌زاده |
کافلی | قرا حبیب زانی |

پرتال
دوماهنامه
آینه پژوهش

Jap.isca.ac.ir

استاد دُخَيْل

مرحوم استاد علی محمد علی دخیل یکی از نویسندگان نامی بیروت بود.

فقید سعید سال ۱۳۵۶ قمری (۱۹۳۶ م) در نجف اشرف زاده شد. پدرش حاج محمد از دوستان صمیمی علامه امینی بود. وی پس از تحصیلات دانشگاهی، به تألیف پرداخت و سال ۱۹۸۰ میلادی به بیروت مهاجرت کرد و انتشارات «دار المرتضی» را تأسیس نمود و هم‌زمان به سخنرانی در محافل دینی و تألیف و تحقیق پرداخت.

برخی از آثارش عبارت‌اند از:

۱. الوجیز فی تفسیر الكتاب العزیز
۲. دراسات فی القرآن الکریم
۳. آداب القرآن
۴. ثواب القرآن
۵. الآیات العلمیة فی القرآن الکریم
۶. حفظ الصحة بالقرآن و الدعاء و الغذاء
۷. یا أهل الكتاب (مقارنة بین القرآن و الكتب السماویة)
۸. علی فی القرآن
۹. رجال حول الرسول
۱۰. أبطال الهاشمیین
۱۱. روائع من حياة المعصومین
۱۲. الأسماء الحسنی و خواصها
۱۳. اصول الدین و فروعہ
۱۴. إلى ولدی: نصائح فی الأخلاق و الآداب الإسلامیة
۱۵. دلیل الزائر إلى العتبات المقدسة فی العراق
۱۶. شعراء خالدون
۱۷. حجابك أيتها المسلمة
۱۸. الشیعة، غرس الرسول الأکرم
۱۹. محمدیات: النبی (ص) فی السیرة و الحدیث

۲۰. أعلام النساء (۸ ج)
۲۱. قصص الأنبياء (ع)
۲۲. الصحابة الذين رووا أحاديث الرسول الأعظم في الإمام المهدي
۲۳. الإمام المهدي في كلمات الأعلام من السُنَّة
۲۴. الإمام المهدي من الولادة إلى الظهور
۲۵. الرسول الأعظم يبشر بظهور الإمام المهدي
۲۶. الإمام المهدي عليه السلام (حسين استادولي به فارسی ترجمه کرده است)
۲۷. نهج البلاغه (مع شرحه)
۲۸. الصحيفة السجادية (مع شرحه)
۲۹. ثواب الأعمال و عقابها
۳۰. أصحاب الإمام الحسين (۷ ج، عدنان طهماسبی به فارسی ترجمه کرده است)
۳۱. ائمتنا (محمد علی امینی به فارسی ترجمه کرده است)
۳۲. المجالس الحسينية (مرحوم شیخ مصطفی خبازیان به فارسی ترجمه کرده است)
۳۳. مجالس شهر رمضان
۳۴. مجالس عاشورا
۳۵. نجفیات
۳۶. اعلام الهاشميين (۷ ج).
- آن مرحوم روز شنبه ۱۴ مهر ۱۴۰۳ (اول ربیع الثانی ۱۴۴۶ق) در ۸۸ سالگی بدرود حیات گفت.

آیت الله میلانی

مرحوم آیت الله دکتر سیدفاضل میلانی از چهره های نامی تشیع در اروپا بود.

وی روز یکشنبه ۵ جمادی الثانی ۱۳۶۳ قمری (۷ خرداد ۱۳۲۳ ش) در کربلا و در بیت علم و فضیلت زاده شد. پدرش حجت الاسلام والمسلمین حاج سیدعباس میلانی و نیایش آیت الله العظمی سیدمحمد هادی میلانی و مادرش صبیبه محترمه آیت الله شهید سیدمحمد صادق قزوینی بود. او در نوجوانی به نجف آمد و سطوح را نزد آیات میرزا کاظم تبریزی، شیخ مسلم ملکوتی و شیخ مجتبی لنگرانی و خارج فقه را نزد آیت الله العظمی خویی آموخت و در خلال آن از دانشکده حقوق دانشگاه مستنصریه (بغداد) و کلیة

الفقه (نجف) در ۱۳۴۷ شمسی فارغ التحصیل گردید. سال ۱۳۵۰ شمسی به مشهد مقدس آمد و به تحصیل نزد آیت الله العظمی میلانی و تدریس سطوح عالی و مدیریت مدارس آیت الله میلانی (مدرسه عالی حسینی و مدرسه امام صادق) و تألیف و نگارش تقریرات دروس جدش پرداخت. سال ۱۳۶۳ به سوریه رفت و به تدریس خارج فقه در حوزه زینبیه اشتغال ورزید. سال ۱۳۶۶ به لندن رفت و دکترای فلسفه را از دانشگاه آکسفورد اخذ کرد و با خواست آیت الله العظمی خویی برای خدمت به شیعیان اروپا در آن شهر اقامت گزید و به تدریس (سطوح عالی و خارج فقه و تاریخ و فلسفه) در کالج اسلامی لندن و دانشگاه کمبریج و تألیف و تأسیس مدارس و تربیت دینی جوانان و تأسیس مؤسسه السیدة فاطمة الزهراء (برای رسیدگی به احوال نیازمندان و ایتام و مستمندان جهان) و سخنرانی در همایش‌ها و محافل علمی و امامت جماعت و عضویت در هیئت مدیره مؤسسه الإمام الخویی و ریاست کالج بین المللی علوم اسلامی و نمایندگی تام الاختیار مراجع نجف پرداخت.

آثار عبارت‌اند از:

۱. الطفل بین الوراثة و التربية (۲ ج، ترجمه عربی کتاب کودک آقای فلسفی)
۲. دکتر چه می‌گوید؟ (نقد کتاب‌های دکتر شریعتی)
۳. فاطمة الزهراء ام ابیها
۴. سعیا وراء السعادة
۵. علی ضفاف الغدير
۶. فکر و تراث
۷. محاضرات فی فقه الإمامية (۶ ج) - تقریرات درس فقه آیت الله میلانی -
۸. تفسیر سوره جمعه و تغابن - تقریر درس آیت الله میلانی -
۹. دفاع عن العقيدة
۱۰. کتاب الصلاة (مخطوط)
۱۱. القواعد الفقهية (مخطوط)

آن مرحوم روز دوشنبه ۲۸ صفر ۱۴۴۶ قمری در ۸۰ سالگی بدرود حیات گفت و پیکرش پس از تشییع باشکوه در کربلا و نماز آیت الله سیدمرتضی قزوینی به نجف اشرف منتقل

شد و پس از تشییع مجدد و نماز آیت الله سید محمد تقی حکیم در مقبره دارالعلم آیت الله خوبی به خاک سپرده شد. دفتر آیت الله العظمی سیستانی در پیام تسلیت نگاشت:

بسم الله الرحمن الرحيم
انا لله وانا اليه راجعون

فضيلة العلامة السيد حيدر الجيلاني دام توفيقه
السلام عليكم ورحمة الله وبركاته

و بعد: فقد تلقينا بمزيد من الأسى والأسف نبأ رحيل والدكم المبتجل العلامة حجة الاسلام السيد فاضل الحسيني الميلاني طيب الله ثراه بعد عمر حافل بالعبادة في سبيل ترويح الدين الحنيف وخدمة المؤمنين. وإذ نعزيكم وسائر اسرتكم الكريمة ومحبي الفقيد السعيد في هذا المصاب الجلل، نسأل الله العلي القدير له الرحمة والرضوان ولدويه الكرام الصبر والرضوان.

ولا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم

۳۰ صفر ۱۴۴۶

مكتب آيت الله العظمى السيستاني

حجت الاسلام علامه مهري

حجت الاسلام والمسلمين آقاي سيد مصطفی علامه مهري از فضلاي حوزه علميه قم بود.

فقيه سعيد روز جمعه اول تير ۱۳۴۱ شمسی (۱۹ محرم ۱۳۸۲ق) در مهر - از توابع لامرد - زاده شد. نسب او به علامه بزرگ سيد هاشم بحرانی می رسد. پس از اخذ ديپلم، به تحصيل علوم دينی روی آورد و ادبيات را نزد حضرات آقايان سيد جواد طالقانی و ابوالقاسم علي دوست، سطوح را نزد آيات امين شيرازی، حسيني بوشهري، سيد احمد خاتمی، محمدي خراسانی، موسوی تبریزی و وجدانی فخر و سطوح عاليه را نزد آيات اعتمادی و پایانی فرا گرفت و پس از آن در دروس خارج آيات عظام ميرزا جواد تبریزی، وحيد خراسانی، مکارم شيرازی و سبحانی، دروس فلسفه آيت الله انصاری شيرازی، دروس تفسير آيت الله جوادی آملی و درس هيئت آيت الله حسن زاده آملی حاضر شد و مبانی علمی اش را استوار کرد؛ هم زمان مدرک دکتری خود (در رشته تاريخ تشيع) را از دانشگاه ادیان و مذاهب دریافت نمود و به تدریس و تأليف و تبليغ هم اشتغال داشت.

وی همچنین حضوری فعال در جبهه‌های نبرد و عرصه‌های انقلاب داشت. سال ۱۳۸۸ به نمایندگی ولی فقیه در هند منصوب شد و در دانشگاه پونا نیز به تحصیل پرداخت. سال ۱۳۹۳ به قم بازگشت و نمایندگی ولی فقیه در هلال احمر استان قم را بر عهده گرفت و منشأ خدمات فراوان به نیازمندان و مستمندان گردید. همچنین خدمات اجتماعی فراوانی داشت که از جمله آنها بنیاد حسینیة علامه مهري در زادگاهش بود. وی به زبان‌های عربی و انگلیسی مسلط بود و داور مسابقات قرآنی (در فن تجوید) هم بود.

آثارش عبارت‌اند از:

۱. نبرد حق و باطل در سپیده‌دم تاریخ: زندگی حضرت نوح (ع)
۲. محبوبه الرسول: زندگی حضرت خدیجه (س)
۳. زندگانی حضرت امام حسن مجتبی (ع)
۴. علامه بحرانی نابغه حدیث
۵. علامه بحرانی آینه ابرار
۶. آیت الله مهري آیت اخلاص
۷. سرگذشت نیکان (۳ ج: سیدهاشم علامه مهري، سیدعبدالحسین لاری، سیدابراهیم مکی)
۸. گل‌واژه‌های نبوی
۹. گل‌واژه‌های علوی
۱۰. آذرخشی در تاریکی
۱۱. بیت‌المال در سیره ابرار
۱۲. ما و همسایه
۱۳. مهدی موعود یارانی این‌گونه دارد
۱۴. مجموعه مقالات (در: ستارگان حرم، گلشن ابرار، مجلات مختلف)

آن مرحوم روز یک‌شنبه ۲۳ خرداد ۱۴۰۰ (۳ ذی‌القعدة ۱۴۴۲ق) در ۵۹ سالگی بر اثر بیماری درگذشت و پیکرش پس از تشییع و نماز آیت‌الله حسینی بوشهری در گلزار شهدای علی بن جعفر (ع) به خاک سپرده شد.

محمود حکیمی

استاد محمود حکیمی یکی از چهره‌های نامدار داستان و ادبیات مذهبی نوجوانان بود. وی روز پنج‌شنبه ۹ شهریور ۱۳۲۳ شمسی (۱۲ رمضان ۱۳۶۳ق) در تهران زاده شد و به

دلیل موقعیت خانوادگی (که پدر بزرگ مادری اش روحانی بود) و محلی به هیئت‌های مذهبی رفت و آمد می‌کرد. پس از اخذ دیپلم طبیعی، به تحصیل در ادبیات انگلیسی و آلمانی و نگارش مقالات و داستان‌های تاریخی در مجلات «کیهان بچه‌ها» و «امید ایران» پرداخت. در نیمه دوم دهه چهل، جذب محافل و مجالس آیت‌الله طالقانی و مهندس بازرگان و حسینیه ارشاد و سپس جلسات تفسیر شهید بهشتی گردید. سپس به قم آمد و جذب استاد سید غلامرضا سعیدی و استاد سید مجتبی موسوی لاری شد و به تحصیل علوم دینی و نگارش داستان‌های مذهبی در مجلات «مکتب اسلام»، «نسل نو» و «پیام شادی» و تعلیم زبان انگلیسی به طلاب پرداخت. بعد از آن آوازه نام و کتاب‌هایش در سراسر کشور اوج گرفت و در دهه پنجاه کتاب‌هایش از پرخواننده‌ترین و جذاب‌ترین کتاب‌های داستانی نوجوانان بود.

وی کارشناسی ارشد زبان انگلیسی را دریافت کرد و به استخدام وزارت آموزش و پرورش درآمد و تا پایان عمرش به تألیف و ترجمه پرداخت که مجموعه بیست جلدی «تاریخ تمدن جهان» مشهورترین آنهاست. او از پرکارترین نویسندگان کتاب کودک و نوجوان بود که حق بزرگی در تربیت دینی نوجوانان ایران در پیش از انقلاب داشت. از او در سال ۱۳۸۲ به دلیل نگارش ده‌ها مقاله و کتاب درباره امام حسین (ع)، به عنوان خادم فرهنگ عاشورا و در پنجمین جشنواره شهید رجایی هم به عنوان نویسنده پیشکسوت در محور هنری و ادبی، برگزیده ملی شناخته شد.

استاد رسول جعفریان می‌نویسد: «در بخش ادبیات کودک، حکیمی خالق و مبتکر نوعی از ادبیات انقلابی - اسلامی کودک بود. کمتر جوان انقلابی در سال‌های ۵۷ می‌شناسیم که اثری از آثار حکیمی را نخوانده باشد و تحت تأثیر داستان‌های او قرار نگرفته باشد. آثارش که نوعاً مضامین انقلابی داشت، در آن سال‌ها منحصر به فرد بود. کارهای وی را از زاویه مخاطب‌شناسی باید دو دسته کرد: نخست آثاری که برای کودکان و نوجوانان نوشته و دیگر آثاری که برای بزرگسالان نوشته است. در بخش نخست نیز برخی از آثار داستانی و برخی تاریخی یا در موضوعات دیگر است. آنچه برای ما اهمیت دارد، توجه وی به ادبیات داستانی کودک در بُعد اسلامی - انقلابی آن است. پیش از معرفی این آثار باید گفت که ناشرانی که در قم بودند، مهم‌ترین آنها دارالتبلیغ و سپس شفق، امید و جهان‌آرا ناشر آثار

وی بودند و حکیمی این فرصت را تنها در قم یافت که بتواند به سادگی آثارش را در تیراژهای بسیار بالا چاپ کند و در میان نوجوانان و جوانان مسلمان توزیع کند».

برخی از آثارش عبارت‌اند از:

۱. سریداران جوان
۲. شهدای فخر
۳. اشراف‌زاده جوان: درباره مصعب بن عمیر
۴. سلحشوران علوی
۵. سوگند مقدس
۶. پیکار سرنوشت
۷. فلسطین آزاد می‌شود
۸. وجدان
۹. طاغوت در جزیره‌ای دورافتاده
۱۰. در سرزمین یخبندان
۱۱. فرار از ظلمت
۱۲. غرور و قدرت
۱۳. پرواز به سوی سیاره آزادی
۱۴. داستان‌هایی از زندگی امیرکبیر
۱۵. داستان‌هایی از عصر رضاشاه
۱۶. داستان‌هایی از عصر ناصرالدین شاه
۱۵. هزارویک حکایت تاریخی (۴ ج)
۱۶. تاریخ تمدن یا داستان زندگی انسان (۲۱ ج)
۱۷. عبدالله دریایی و عبدالله زمینی
۱۸. پیام‌آور محبت
۱۹. علی (ع) انسان کامل
۲۰. نگاهی به تاریخ معاصر جهان یا بحران‌های عصر ما
۲۱. زندگانی زینب کبری (س)
۲۲. آموزش و پرورش خودکامگان

۲۳. بانگ بیداری
۲۴. بررسی کوتاه در زندگی رهبر آزادگان حسین (ع)
۲۵. داستان‌ها و فرازهایی از زندگانی امام حسین (ع)
۲۶. بازگشت به قرآن
۲۷. علی (ع) جانشین راستین
۲۸. غرب بیمار
۲۹. انسان و الکترونیک
۳۰. مبانی ادبیات کودک و نوجوان: ویژه ادبیات دینی
۳۱. همراه با عارفان، عیاران و جوانمردان
۳۲. همراه با سیاحان و جهانگردان و مسافران تاریخ
۳۳. ساندر (اثر ویلیام اچ. آرمسترانگ)
۳۴. در مدرسه مولانا: سیری در مثنوی معنوی
۳۵. در مدرسه حکیم توس، از ایرانم، از شهر آزادگان: درباره فردوسی، سراینده سرود آزادی
۳۶. در مدرسه پیر نیشابور: نگرشی بر زندگی، آثار و اندیشه‌های عطار نیشابوری
۳۷. در مدرسه اقبال لاهوری: درباره زندگی، آثار و اندیشه‌های محمد اقبال
۳۸. در مدرسه فرمانروای ملک سخن سعدی
۳۹. در مدرسه ناصر خسرو قبادیانی
۴۰. در مدرسه پروین
۴۱. رودخانه خروشان عشق: درباره دکتر سید حسین فاطمی
۴۲. زندگی نامه، اندیشه‌ها و مبارزات دکتر مصدق
۴۳. زندگی نامه، اندیشه‌ها و مبارزات علی اکبر دهخدا
۴۴. با پیشگامان آزادی: اندیشه‌ها و کوشش‌های فرهنگی و سیاسی حاج میرزا حسن رشیدی
۴۵. راه بازرگان
۴۶. حس ششم

آن مرحوم روز جمعه ۳۰ شهریور ۱۴۰۳ شمسی (۱۶ ربیع الأول ۱۴۴۶ق) در ۸۰ سالگی بدرود حیات گفت و پیکرش روز یکشنبه اول مهر پس از تشییع و نماز حجت الاسلام والمسلمین شیخ محمدرضا زائری در قطعه نام‌آوران بهشت زهرا به خاک سپرده شد.

آیت الله نکونام

مرحوم آیت الله آقای حاج شیخ محمدرضا نکونام یکی از علمای حوزه علمیه قم بود.

وی روز دوشنبه ۲۰ دی ۱۳۲۷ شمسی (۱۰ ربیع الأول ۱۳۶۸ ق) در گلپایگان زاده شد. در کودکی به تهران آمد و برای تحصیل ادبیات به مشهد رفت و ادبیات عرب را از ادیب نیشابوری و شرح لمعه را از آیت الله حاج میرزا احمد مدرس یزدی آموخت. سپس به تهران بازگشت و سطوح عالییه را از حضرات آیات شیخ محمدباقر کمره‌ای، شیخ ابوالحسن شعرانی، شیخ محمدتقی بروجردی، شیخ مهدی الهی قمشه‌ای و سید ابوالحسن رفیعی قزوینی فرا گرفت. بعد از آن به قم آمد و سالیان فراوان در دروس آیات عظام گلپایگانی، حاج شیخ مرتضی حائری، میرزاهاشم آملی و علامه طباطبایی حاضر شد و مبانی علمی اش را استوار کرد و هم‌زمان به تدریس علوم گوناگون و تألیف و تبلیغ دین پرداخت.

آثار چاپی اش عبارت‌اند از:

۱. توضیح المسائل
۲. مناسک حج
۳. احکام پزشکی
۴. تحریر التحریر (۲ ج)
۵. حقیقة الشریعة (۳ ج)
۶. بلندای فقه شیعه (۹ ج)
۷. حقوق نوین (۲ ج)
۸. تفسیر هدی (۴ ج تاکنون)
۹. سیر سرخ: شرح منازل السائرین (۳ ج)
۱۰. زن، مظلوم تاریخ (۴ ج)
۱۱. مقامات عارفان
۱۲. اصول و قواعد تعبیر خواب
۱۳. دانش استخاره
۱۴. دانش سلوک معنوی

۱۵. حضور دلبران

۱۶. دیوان نکو - دیوان شعر -

آن مرحوم روز چهارشنبه ۱۷ مرداد ۱۴۰۳ شمسی (اول صفر ۱۴۴۶ق) در ۷۶ سالگی بدرود زندگی گفت و پیکرش صبح روز جمعه پس از تشییع و نماز حجت الاسلام والمسلمین موسوی در قبرستان علی بن جعفر (ع) به خاک سپرده شد.

۵۵۸

آینه پژوهش | ۲۰۸

سال ۳۵ | شماره ۴

مهر و آبان ۱۴۰۳